

הפקולטה למדעי היהדות

המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו ע"ש ישראל וגולדה קושיצקי

המפעל לחקר אוצר השמות היהודיים

הכנס הבינלאומי הארבעה-עשר לחקר השמות היהודיים

יום שני, כ"ט באייר תשע"ט, 3.6.2019, אודיטוריום בניין המדרשה (405), אוניברסיטת בר-אילן, רמת-גן

מושב א': 9:00 – 10:45 : שמות ומשמעותם

יו"ר: פרופ' מאיר בר-אילן

ברכות: פרופ' קימי קפלן, ראש המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו

פרופ' אהרן דמסקי, ראש המפעל לחקר אוצר השמות היהודיים

אבשלום קור: מנתניהו עד גנץ, מבנימין עד בני

עמיחי שוורץ (אוניברסיטת אריאל): אשתורי הפרחי: למקורו של השם ולמקומה של פרח (פלוראנצה)

יוסף ריבלין (אוניברסיטת בר-אילן): הוראות קבליות במתן שמות והשפעתן

עאמר דהאמשה (המכללה האקדמית הערבית לחינוך, חיפה): שמות וזיכרון בשלטי הרחובות ברובע היהודי בעיר

העתיקה בירושלים

מושב ב': 11:00 – 12:30 : היבטים מתודיים בחקר שמות

יו"ר: פרופ' עמנואל פרידהיים

מיכאל אזבנד (אוניברסיטת חיפה ומכללות אוהלו, כנרת ותל-חי): מגידוליה בגולן - מקרה מבחן בשאלת השתמרות

של שמות בגולן

Felicia Waldman (University of Bucharest): Drawing a Genealogical Tree -- Overcoming Inaccurate or Missing Local Archival Sources

Nardo Bonomi Braverman (Greve in Chianti – Firenze): Toponymic Surnames in Italian Jewish Onomastics: A Handy Source

Carmi J. Neiger (Elmhurst College): Finding Distinctive Jewish Names in Cincinnati, Ohio

ארוחת צהרים

מושב ג': 14:00 – 15:15 : שיום בספרות, בהלכה ובמנהג

יו"ר: פרופ' אהרן דמסקי, ראש המפעל לחקר אוצר השמות היהודיים

ברכות: פרופ' ירון הראל, דקן הפקולטה למדעי היהדות

ערגה הלר (המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי): בראשית הייתה זינה: על שיום דמויות של ישראלים בסדרות

טלוויזיה אמריקאיות פופולריות

ירון זילברשטיין (מכללת חמדת הדרום): מהי 'ארץ ישראל שלי' בתקופה הביזנטית: עיון ביחסו של התלמוד

הירושלמי למושג הגיאוגרפי 'תחום עולי בבל'

אהרן גימאני (אוניברסיטת בר-אילן): שמות פרטיים כסגולה למזל טוב ולחיים בשטרי פתובות מתימן

מושב ד': 17:00 – 15:30 : שמות יהודיים באירופה

יו"ר: פרופ' גרשון בקון

Letizia Cerqueglini (Tel-Aviv University): Jewish Family Names in the Papal State from the Sixteenth Century to the Italian Unification

Johannes Czakai (The Hebrew University of Jerusalem): Switzerland Between Carpathians and Prut: The History of Jewish Family Names in Bukovina

Aleksandra Żurek-Huszcz (University of Warsaw): First Names of Converts from Judaism to Christianity in Warsaw 1826-1850

Igor Kusin (University of Zagreb): First Names of Zagreb Jews from the Beginning of the 19th Century until the Second World War

מושב ה': 17:15 – 18:45 : שמות מקראיים מאז ועד היום

יו"ר: פרופ' מיכאל אביעוז

אהרן טבגר (אוניברסיטת אריאל) ו**כריס מקיני** (Texas A&M University Corpus Christi): השמות "מלוא" ו"בית-מלוא": פרשנות חדשה בעקבות נתונים ארכיאולוגיים וגיאוגרפיים-היסטוריים חדשים.

גרשון גליל (אוניברסיטת חיפה): הוראת שמו של גלית הגתי: עיון מחודש

מיתקה גולוב-רצהבי (האוניברסיטה העברית בירושלים): על אונומסטיקון דיגיטלי ועל שמות עם המרכיב בעל

בממצאים מתקופת בית ראשון ובמקרא

רוביק רוזנטל: אפונימים מקראיים כמעצבי זהות לאומית ותרבותית

הכנס נערך בסיוע הפקולטה למדעי היהדות וקרן קושיצקי, אוניברסיטת בר-אילן.

לעונג הוא לי להציג את משתתפי הכנס הבינלאומי ה-14 לחקר השמות היהודיים. בכנס משתתפים חוקרים בכירים ידועי שם לצד חוקרים צעירים, ובנוסף על הרשימה המגוונת של החוקרים הישראלים, נכללים בין המרצים גם חוקרים מרומניה, מפולין, איטליה, צ'כיה, קרואטיה, קנדה ומארצות הברית.

המסגרת הכרונולוגית של ההרצאות משתרעת על מלוא החוויה ההיסטורית היהודית, מתקופת המקרא ועד לעת החדשה. אחדות מההרצאות עוסקות באופנות מודרניות של קריאת שמות בקרב יהודים בישראל, המשקפות בדרך כלל זהות לאומית, עדתית ודתית. השנה, הרצאות הפתיחה והסיכום של הכנס ניתנות על ידי שני אנשים שעשו רבות, כל אחד בדרכו, להביא את אהבת הלשון העברית, ובתוכה גם מבחר השמות העבריים, אל הצבור הרחב, והם ד"ר אבשלום קור וד"ר ורוביק רוזנטל.

המפעל לחקר השם היהודי שנוסד ב-1991 נמצא תחת חסותה של המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו ע"ש ישראל וגולדה קושיצקי באוניברסיטת בר-אילן. מאז היווסדו של המפעל ועד היום, הצלחנו לקדם את חקר השמות היהודיים כתחום מחקר מוכר במדעי היהדות וגם במדעי הרוח, דבר הבא לידי ביטוי בעניין הרב בכנסים אלו מצד אקדמאיים ומשכילים הבאים לשמוע ולהשמיע בנושאים שונים ומגוונים הקשורים בשמות יהודיים.

אחת המטרות של המפעל היא פרסום מחקרים באנומסטיקה היהודית באנגלית ובעברית. עד היום פרסמנו את הסדרה ואלה שמות- מחקרים באוצר השמות היהודי (הוצאת אוניברסיטת בר-אילן) כרכים א-ה. עוד סדרה של המפעל, העוסקת בשמות בעדות וקהילות יהודיות ספציפיות, יוצאת בהוצאת אוניברסיטת מרילנד שבארצות הברית. הכרך הראשון שראה אור הוא אוסף מאמרים באנגלית בעריכתי, נעים שמם – שמות יהודיים של יוצאי ספרד (2010). כחלק מאותה סדרה, יצא ספרו של אהרן גאימני, שמות יהודי תימן- היסטוריה תרבותית חברתית. בהמשך תתפרסם בקרוב המונוגרפיה של אלכסנדר אברם, שמות משפחה רומניים יהודיים בממלכה הישנה. כפי שמשתקף במחקרים הללו, האנומסטיקה היא כלי לחקר ההיסטוריה היהודית ולהבהרת אופנות תרבותיות משתנות, אמונות ודעות וכמו כן המגע והיחסים עם תרבויות לא יהודיות. הקמנו אתר ובמת שיחה בנושא שמות יהודיים שמהווה מפגש בין חוקרים ומשכילים העוסקים בנושא המרכזי הזה בחיי עם ישראל,

<http://www.jewish-names.org/publications.html>

כנס זה זכה לתמיכת המחלקה לתולדות ישראל ויהדות זמננו ע"ש ישראל וגולדה קושיצקי באוניברסיטת בר-אילן. ברצוננו להביע את תודתנו לראש המחלקה פרופ' קימי קפלן ולפרופ' ירון הראל דיקן הפקולטה למדעי היהדות לעזרתם הנאמנה ועידודם המתמיד. כמו כן אנו מודים גם לצוות המנהלי של המחלקה גב' כוכבה עקרבי גב' חן אברהם, שבלעדיהן לא היינו מסוגלים לארגן את הכנס.

אני מודה לתרומתו המבורכת של שותפי פרופ' יגאל לוין, שלקח על עצמו ארגון הכנס.

פרופסור אהרן דמסקי

מיכאל אזבנד

מג'דוליה - מקרה מבחן בשאלת השתמרות של שמות בגולן

בשנים האחרונות נערכות באתר מג'דוליה שבגולן חפירות מטעם המכון לארכיאולוגיה של אוניברסיטת חיפה. המטרה העיקרית של החפירה הינה לאפיין יישוב כפרי בגולן מהתקופה הרומית. במהלך החפירות, נחשפו שרידים של בית כנסת מהמאות הראשונות לספירה, בתי בד, מבני מגורים, וכבשן יוצרים של כלי חרס. ישנה גם עדות ליישובו של האתר מחדש בצורה מצומצמת יותר בימי הביניים.

השם של האתר מוזכר לראשונה בסוף המאה הי"ט אצל גוטלייב שומאכר בשם מג'דוליה (الْمَجْدَلِيَّة El-Mejdeliyeh), שם שהשתמשו בו זקנים של כפר סמוך. המילה מג'דל לא מצויה בערבית המדוברת והכתובה. יש עשרות דוגמאות בלבנט מתקופת הברונזה והתקופות הקלאסיות, אלא שיש מעט מקורות ספרותיים שאפשר בוודאות לזהות בעזרתם שמות של אתרים בגולן.

ככלל, הגולן מוזכר מעט במקורות הכתובים בני התקופה הרומית. האתר מג'דוליה נמצא על הגבול בין אזור דרום הגולן ששם זוהו אתרים המוזכרים בברייתא דתחומין ומרכז הגולן ששם כמעט ואין השתמרות של שמות. יוצאי דופן הם כמה אתרים שאולי יש בהם השתמרות של שם קדום אבל אינם מוכרים בוודאות במקורות עתיקים. נדון בהרצאה על האפשרות של שימור שם עתיק באתר לאור הממצא מהחפירות ונציג טענות בעד או נגד תוך דיון של השם מגדל בפרט והשתמרות של שמות במרכז ודרום הגולן בכלל, כולל ההצעה לזהות את האתר עם "מגדלים" המוזכר במכתב אל-עמארנה 256.

ביבליוגרפיה

- אפשטין, ק' תשנ"ג. 'הרהור נוסף על ערי ארץ גרו-גשור על פי מכתב אל עמארנה 256', בתוך: מ' הלצר ואחרים (עורכים), מחקרים בארכיאולוגיה ובהיסטוריה של ארץ ישראל, מוגשים למשה דותן, חיפה תשנ"ג, עמ' 83-90
- Ben David, C. 2010. "The Preservation of Roman and Byzantine Place Names from the Golan Heights." *Semitica et Classica* 3: 265–71.
- Burke, A.A. "Magdalūma, Migdālīm, Magdoloī", and "Majādīl": The Historical Geography and Archaeology of the "Magdalu (Migdāl)." *Bulletin of the American Schools of Oriental Research* 346.1 (2007): 29-57.
- Schumacher, G. 1888. *The Jaulan*. London: 133-134.

נארדו בונומי בראברמן

שמות משפחה טופונימיים באונומסטיקון היהודי איטלקי (אנגלית)

לאיטליה יש תפקיד חשוב מאוד בהיסטוריה היהודית: היא ממוקמת במרכזו של "עולם הים התיכון" (לפי פי' ברודל) ושימשה כפרשת דרכים חשובה בין דרום לצפון, מזרח ומערב. גלים של עולים יצרו ועיצבו את האוכלוסייה היהודית בחצי האי. יהודים איטלקים החלו להשתמש בשמות משפחה באופן נרחב במאה ה-16. בין שמות המשפחה יש אחוז גבוה של שמות משפחה טופונימיים. יש כמה מחקרים על שמות משפחה יהודיים איטלקים ממוצא זר, בדבריי ארחיב את היריעה לכלול שמות משפחה שמוצאם בשפה האיטלקית. אנסה לקבוע בקריטריונים מדעיים את הסיבות שהובילו לקיבוע שמות משפחה באיטליה ואת הסיבות לשיעור גבוה כל כך של שמות משפחה טופונימיים בקרב יהודי איטליה. לימוד האטימולוגיה וכן התבוננות בניב שבה מתבטאים שמות המשפחה יכולים להעיד על הרכב הקהילות היהודיות. אציג מסד נתונים עשיר של מוצאם הלשוני של השמות. המחקר בשמות המשפחה הטופונימיים נותן אפשרות לניתוח מרחבי של מוצאם של כמה קהילות יהודיות. לדוגמה קהילות ליבורנו, רומא, פידמונט, טוסקנה ונטו.

ביבליוגרפיה:

U. Cassuto, *Gli ebrei a Firenze nell'età del Rinascimento*, Olschki, Firenze 1918.

Vittore Colorni, *Cognomi ebraici italiani a base toponomastica straniera in Judaica Minora*

Michele Luzzati, *Nota per lo studio della formazione dei cognomi toponimici ebraici italiani. Il caso dei Modigliani e Modiano*, "Materia Giudaica", VI, 1, 2001, p. 115-119.

Sergio Della Pergola, *Alcuni aspetti quantitativi della distribuzione del cognome fra gli ebrei in Italia*, *Collegio Rabbini Italiano, Annuario di Studi ebraici X*, Roma 1980-1984, pp. 65-86.

G. Faiguenboim, P. Valadares, A. R. Campagnano, *Dicionario Sefaradi de Sobrenomes Inclusive Cristãos-novos, Conversos, Marranos, Italianos, Berberes e sua Historia na Hespanha, Portugal, e Itália*, Friaia, Rio de Janeiro 2003.

מיתקה גולוב-רצהבי

על אונומסטיקון דיגיטלי ועל שמות עם המרכיב בעל בממצאים מתקופת בית ראשון

ובמקרא

בהרצאה זו אציג אונומסטיקון דיגיטלי של שמות פרטים שנאספו מממצאים אפיגרפיים מחפירות בארץ ישראל ועבר הירדן המזרחי בתקופת בית ראשון. האונומסטיקון הועלה לאתר באינטרנט — onomasticon.net — ופתוח לשימושם של חוקרים מן התחום האונומסטי, האפיגרפי, המקראי והלשוני וגם לקהל הרחב. האונומסטיקון כולל למעלה מתשע מאות שמות המופיעים בממצאים אפיגרפיים שנתגלו בכשמונים אתרים. לכל שם באונומסטיקון מספר קטגוריות המתארות אותו, ביניהן: סוג הממצא בו הוא מופיע (כגון אוסטרקון, חותם, בולה, טביעת חותם על קנקן, פפירוס), שם האתר בו הוא התגלה, שיוכו הטריטוריאלי (כגון ישראל, יהודה, פלשת, אדום), המרכיב תיאופורי בשם (אם קיים) וביבליוגרפיה. האונומסטיקון מאפשר עדכונים לעתים קרובות, חיפושים מורכבים בשמות ותשובות מיידיות, והוא זמין בכל מקום. בהרצאה, אביא מחקר המדגים את השימוש באונומסטיקון למחקר האונומסטי, האפיגרפי והמקראי. המחקר בודק את התפוצה הגיאוגרפית והכרונולוגית של שמות עם המרכיב בעל בממצאים מחפירות ארכיאולוגיות בא"י בתקופת בית ראשון ומופיעים במקרא.

*האתר onomasticon.net פותח ומתוחזק ע"י The Research Software Company – חברה המספקת משאבי פיתוח תוכנה עבור חוקרים באקדמיה. תודות מיוחדות למנכ"ל איתי זנדבנק.

אהרן גימאני

שמות פרטיים כסגולה למזל טוב ולחיים בשטרי כתובות מתימן

בקהילות ישראל נהגו בשיטות שונות בענייני השמות הפרטיים, כסגולה להיטיב את המזל, או כסגולה לחיים וכך נהגו גם ביהדות תימן. בהרצאה אעמוד על המנהגים השונים בקרב יהודי תימן, כפי שהם מוצאים להם ביטוי בשטרי הכתובות מתימן. לקמן מספר תופעות בנושא זה.

היו שנהגו לתת שם חדש כסגולה למזל טוב בחיים החדשים, או כדי לזכות בפרי בטן, וכן לבריאות וחיים טובים. בכתובות מתימן נמצאו סימוכין למנהג שינוי השם, והוא נרשם לצד השם הקודם הן בגוף הכתובה והן בגב הכתובה. מנוסח הרחב שנכתב בגב שטר הכתובה, ניתן ללמוד על הסיבה לשינוי השם ולמתן השם החדש.

כסגולה לחיים היו ההורים נותנים שם פרטי הזהה לשמם. תופעה זו לא נהגה בקהילות ישראל האחרות. בעניין זה אציג שטרי כתובות בשושלת של מספר דורות. היו כמו כן כסגולה לחיים היו ההורים קוראים לשניים מילדיהם כשמם, ולשם הבחנה היו קוראים לנולד בראשונה כפּיר (גדול) או כפּירה (גדולה) ולנולד הנוסף זגיר (קטן) או זגירה (קטנה). גם תופעה זו מוצאת לי ביטוי בשטר הכתובה מתימן.

כמו כן, אם מתו ילדים בקטנותם היו שנהגו כסגולה לחיים, לתת לילודים הנוספים שמות זמניים וְלָד (בן) לזכר, בְּנֵת (בת) לנקבה. לעתים השם הזמני ליווה את האנשים גם כשכבר היה להם שם קבוע, והוא אף נרשם בכתובה קודם לשם הקבוע. לתופעה זו אציג דוגמאות כפי שנרשם בשטרי כתובות מתימן.

גרשון גליל

הוראת שמו של גלית הפלשתי: עיון מחודש

חוקרים הועלו השערות שונות בדבר הוראת שמו של גלית הגתי. רבים סבורים שהשם הוא יווני ויש להשוותו לשמו של אלואטס (ב') מלך לוד (619-560 לפה"ס) הנזכר בידי הרודוטוס (א, 6, 16, 74, 92); או לשם וליאת הנזכר בכתובות כריות. אבל יש לדחות הצעות אלה, שכן מבחינה פונטית חילוף בין אל"ף או ו"ו לבין גימ"ל, בלתי אפשרי. גרג טען כי גלית נגזר משם העצם המצרי קנית, שהוראתו היא שומר ראש. אבל הדמיון בין קנית לגלית קלוש ביותר ויש לדחות גם הצעה זו. בדומה לכך יש לדחות גם את הצעתו של ב' מזר שניסה להציע אטימולוגיה חורית לשם גלית. לדעתו השם מורכב מהיסוד גולי (דבר) והמרכיב –ות (צורה מקוצרת של שם האל תשוב). אחרים טענו ששמו נגזר מהשורש השמי-מערבי גלה, והוראת שמו היא גלוי ומפורסם, עם הסיומת הקדומה –ת, אותה השוו לשמות מקראיים של גברים ונשים, כגון: אחזת (בראשית כו, כו - פלשתי), בכורת (שמ"א ט, א - ישראל), גנבת (מל"א יא, כ - אדומי); מחלת (בראשית כח, ט - בת ישמעאל), בשמת (מל"א ד, 15 - בת שלמה); וגם לשמות נבטיים, כגון: חרתת, בגרת, גזיאת, מנעת, עבידת (רובם של גברים). אבל לדעתי השם גלית איננו שמי מערבי. בהרצאתי יוצע פירוש חדש לשם גלית המבוסס על מקורות אפיגרפיים, איקונוגרפיים וארכיאולוגיים.

עאמר דהאמשה

שמות וזיכרון בשלטי הרחובות ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים

בהרצאה זו אבחן את שמות הרחובות ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים בתור מרחבי זיכרון והנצחה ואעמוד על המסר הטמון במבנה העומק של השמות האלה. אזור זה נבחר בשל רגישותו הדתית והפוליטית, ובשל הנחת המוצא שלי כי ניתוח השמות באזור הספציפי

הזה, הטעון מבחינה פוליטית ודתית, יכול ללמד תובנות חשובות על הזיכרונות המעצבים את המרחב ועל האידאולוגיות העומדות מאחורי הזיכרונות הקשורים לסכסוך הישראלי-פלסטיני.

ההרצאה תתמקד בנושאים של השמות ובזיכרונות המונצחים כדי להראות כיצד ניתוח עיצובו של המרחב באמצעות הנושאים, הדמויות והמאורעות המונצחים בשלטי השמות חושפים סוגיות הקשורות לזיכרון ולזהות לאומית ופנים-יהודית מחד, וליחס אל ה"אחר", ללשונו ולדתו, מאידך. בהמשך לטענה הרווחת והקיימת במחקריהם של חוקרים רבים העוסקים בניתוח שמות הרחובות, גם אני מוצא כי השמות ברובע היהודי בעיר העתיקה בירושלים מספרים רבות על ההיסטוריה הפוליטית של המקום, על הזיכרונות שלה ועל יחסי הכוח בין האוכלוסיות החיות בו, לרבות המסר הפוליטי המועבר דרך שלטי השמות. אולם, בהרצאתי אבקש להרחיב את התובנות העולות משמות הרחובות ולציין כי הם יכולים לשמש מבע סמיוטי שבעזרתו נלמד כיצד הזיכרונות המורשים להופיע במרחב הציבורי והזיכרונות האסורים להופיע בו יכולים לשמש בתור מדדים לזרמים תת-קרקעיים בסכסוך הישראלי-פלסטיני ולסדר היום האידאולוגי של הריבון הישראלי. בהרצאתי אראה כיצד הזיכרונות המובעים בשלטי השמות ובנושאים המעוגנים בהם יכולים להדגיש אזורי שליטה ומתיחות ולספר, כמעט לחזות, את הנעשה מתחת לפני השטח של הריבון ושל האוכלוסיות החיות תחתיו – לרבות זרמים ומגמות פוליטיים.

ערגה הלר

בראשית הייתה זינה: על שיום דמויות של ישראלים בסדרות טלוויזיה אמריקאיות

פופולריות

מאז ראשית המאה ה-21 בולטת נוכחותן של דמויות "ישראליות" בסדרות טלוויזיה אמריקאיות פופולריות, בעיקר סדרות דרמה ופעולה. הדמויות – של הגברים ושל הנשים – הן בעיקר של מנהיגים: קצינים יוצאי מוסד או יחידות מובחרות בצה"ל, שגרירים, שרים

וראשי ממשלה. לרוב המוחלט של דמויות אלה ניתנים שמות המורכבים משם פרטי ושם משפחה. כמו כן רוב הדמויות זוכות לסיפור רקע – לפרטים אקספוזיציוניים המציגים את הרקע המשפחתי היהודי-ישראלי שלהן – המסביר את מעמדן ועברן בחברה הישראלית והאמריקאית. בניגוד למחקרי עבר שעסקו בשמות ובזהות של דמויות של יהודים במדיה (Hecht et al., 2002; Aharoni, 2014) ובמיוחד בשמות היהודים בקומדיות אמריקניות (Brook, 2003; Krieger, 2003) נושא השיום של "ישראלים" ביצירה הלא-ישראלית טרם נחקר לעומק. מחקר השמות של הדמויות – מעבר להקשר הפרשני בחקר המדיה – תורם להבנת התפיסה של "מהו ישראלי", כלומר בוחן מהם מאפייניה דמות המזוהה כישראלית בתרבות הפופולרית האמריקאית, וכיצד השיום שלה מצטייר כנבדל מתפיסות זהות ושיום של דמויות טלוויזיוניות אמריקאיות וישראליות.

בהרצאה זו מוצג מחקר הסוקר עשרות פרקים מתוך למעלה מעשר סדרות אמריקניות פופולריות – ביניהן *NCIS* (2005 ואילך), *פרשיות סמויות* (2010 – 2014), *ריי דונובן* (2013 ואילך), *מזכירת המדינה* (2014 ואילך) ועוד – וכן פרקים מקורפוס משלים של סדרות דרמה אמריקאיות על יהודים אמריקאים, סדרות דרמה בריטיות הכוללות דמויות ישראליות וסדרות דרמה ישראליות מקוריות המשודרות בארה"ב, שבהן גם כן מטבע הדברים יש דמויות של ישראלים.

מתוך ממצאי המחקר עולה כי:

- (1) רוב דמויות ה"ישראלים" בסדרות טלוויזיה אמריקאיות זוכה לשם פרטי עברי – ואם הוא מקובל באנגלית אזי הוא בהגייה עברית - ואילו לשם משפחה לועזי;
- (2) בתוכניות טלוויזיה שבהן מופיעות דמויות של ישראלים-יהודים ואמריקאים-יהודים השמות הפרטיים של דמויות היהודים האמריקאים נוטים להיות מסורתיים ומקראיים, ולעומת זאת השמות של הישראלים הם מודרניים;
- (3) שמות המשפחה של רוב הדמויות היהודיות, אמריקאיות וישראליות, נוטים להיות אשכנזיים בכלל וגרמניים בפרט;

(4) מגמת אימוץ שמות מודרניים גבוהה יותר בקבוצת שמות הנשים הישראליות ביחס לגברים הישראלים, שגם הם חדשניים יותר מהגברים היהודים האמריקאים. המגמה בולטת במיוחד לאחר הופעת דמותה של "זיוה" בסדרה *NCIS* בשנת 2005 ואילך;

(5) שם פרטי עברי ושם משפחה עברי ניתן לדמויות גברים ונשים שבהווה העלילתי או בעברן האקספוזיציוני קיים שירות ביטחוני או צבאי והוא הסיבה לכאורה להופעתם כדמות בסדרה.

Aharoni, G. J. (2014). Jewish Identities in Argentinian Television Fiction: The Case of *Graduados*. *Jewish Film & New Media: An International Journal*, 2(1), 9-25.

Brook, V. (2003). *Something ain't Kosher Here: The rise of the "Jewish" sitcom*. New Brunswick, New Jersey and London: Rutgers University Press.

Hecht, M., Faulkner, S., Meyer, C., Niles, T., Golden, D., & Cutler, M. (2002). Looking Through Northern Exposure at Jewish American Identity and the Communication Theory of Identity. *Journal of Communication*, 52(4), 852-869.

Krieger, R. (2003). "Does he actually say the word Jewish?" – Jewish representations in *Seinfeld*. *Journal for Cultural Research*, 7(4), 387-404.

פליציה ולדמן

יצירת עץ גניאולוגי-התגברות על אי דיוקים או חסרים במקורות ארכיוניים מקומיים (אנגלית)

התיעוד המרושל והפיזי של שמות עבריים (או נוצריים) במסמכים הרשמיים ששחררו על ידי הנסיכויות הרומניות מולדובה וואלאכיה עד תחילתה של המאה ה-20, הופך כל ניסיון ליצירת עץ גניאולוגי של משפחה יהודית למשימה דקדקנית. יתרה מכך, מסמכים אלו מכילים רק רשימות אחדות של מפקדי אוכלוסין, מעט חומר ארכיוני (לא היו ארכיונים לפני אמצע המאה ה-19) ומספר צווים מלכותיים שנשמרו במקרה. מידע נוסף ניתן להשגה

מפיהם של נוסעים בעלי אזרחות זרה, אנשי הסגל הדיפלומטי או מזיכרונות של אנשים-
לרוב מידע לא מדויק.

הרצאה זו מתמקדת בקשיים שיש להתגבר על מנת לאסוף מידע על מספר דורות של
משפחת חלפון מתחילת המאה ה-19 ועד מלחמת העולם השנייה. בה בעת היא שואפת
לענות על שאלות כגון "מה ניתן לעשות כאשר היסטוריונים בעלי מוניטין מפרסמים מידע
שגוי משום שהם לא מצליבים את מקורותיהם אלא מעתיקים האחד מהשני ללא בושח?
"איזה מתודולוגיה ניתן לפתח בכדי להתגבר על חוסר או על אי דיוקים של מסמכי
הארכיונים המקומיים?"

אלכסנדרה ז'ורק-הושץ

שמות פרטיים של מתנצרים בוורשה 1826-1850

(אנגלית)

מטרת המאמר היא להציג את תוצאות ניתוח השמות הפרטיים שנשאו המומרים מן
היהדות לנצרות המתגוררים בוורשה בשנים 1826-1850. מקורם של הקטעים הוא ספרים
מטריים של כל הקהילות הנוצריות בוורשה באותם ימים: קתולים, פרוטסטנטים
ואורתודוקסים.

בדבריי אדון בסוגי השמות המומרים לפני הטבילה ולאחריה. כמו כן ידונו השמות שלא
שונו. החלק החשוב ביותר הוא ניסיון לענות על השאלה מדוע נבחרו שמות חדשים אלה וכן
להראות את הקשר שלהם לשמות העבר, שמות ההורים, שמות הסנדקים, שם הכומר
המטביל, כמו גם עם הקדוש שיום הזיכרון שלו חל ביום הטבילה. התוצאות מוצגות
בהתאמה לקהילות של הזרמים השונים.

מאחר שבספרים המטריים יש גם היבט שאינו לשוני (למשל, מקום לידתם של המתנצרים,
מקצועותיהם ורמת ידיעת קרוא וכתוב שלהם), ניתן להצביע על היחס בין השמות

הנשארים והמאומצים לבין המוצא החברתי והגיאוגרפי של המומרים. לכן, הניתוח עונה באופן חלקי על השאלה מהן הסיבות שבגללן החליטו היהודים לשנות את דתם.

ביבליוגרפיה:

Beider, A. (2001). A Dictionary of Ashkenazic Given Names: Their Origin, Structure, Pronunciations, and Migrations. Bergenfield, NJ: Avotaynu, Inc.

Cohn, R. I. (2008). Yiddish Given Names: A Lexicon. Lanham, Maryland; Toronto; Plymouth, UK: The Scarecrow Press, Inc.

Gorr, S. (1992). Jewish Personal Names: Their Origins, Derivation and Diminutive Forms (C. Freedman, ed.). Teaneck, NJ: Avotaynu

Stankiewicz, E. (1969). In: M. I. Herzog, W. Ravid, & U. Weinreich (Ed.), The Field of Yiddish. Studies in Language, Folklore, and Literature (pp. 267–283). London, The Hague, Paris: Mouton & Co

אהרן טבגר וכריס מקיני

השמות "מלוא" ו"בית-מלוא": פרשנות חדשה בעקבות נתונים ארכיאולוגיים

וגיאוגרפיים-היסטוריים חדשים

"המילוא" הוא שם מקום בירושלים הקדומה, שעד היום היה מקובל לזהותו כאחד ממפעלי מילוי העפר הגדולים של ירושלים שתמכו במפעלי הבנייה המלכותיים בחיבורם עם פסגת גבעת עיר דוד. "בית מילוא" מופיע פעמיים במקרא. פעם אחת כמקום בירושלים שבו נרצח יואש מלך יהודה (מלכים ב יב, כ), ובפעם אחרת בסיפור אבימלך שהומלך על ידי "בעלי שכם וכל בית מילוא" (שופטים ט, ו). מקובל היה לזהות את "בית מילוא" של סיפור אבימלך כאחד מהמקדשים שנמצאו בתוך שכם הקדומה. עיון בשימושים השונים בשורש מ.ל.א בשפות שמיות שונות, מאפשר להציע כי הן "מילוא" בירושלים והן "מילוא" בסיפור אבימלך מתקשרים לפעולת מילוי מים ממעינות שופעים. על-פי הצעה זו "בית מילוא" מספר שופטים הוא שמה של העיר שישבה מעל מעיין בית אל-מא השופע ממערב לשכם הקדומה, ואילו "המילוא" שבירושלים זהו האזור של מעיין הגיחון השופע.

העדויות הארכיאולוגיות החדשות על תיארוך "מגדל המעיין" המבוצר מעל הגיחון, שבעבר יוחס לתקופת הברונזה התיכונה, לשלהי המאה התשיעית לפסה"נ, מאפשרות להציע את זיהויו כ"בית מילוא" הנזכר ספר מלכים ב.

כרמי נייגר

מזהים שמות יהודיים מיוחדים בסינסנטי, אוהיו

(אנגלית)

מדעני החברה השתמשו בשמות משפחה לזיהוי אוכלוסייה מאז תחילת המאה ה-20. המחקר הזה מציע שיטה חדשה לזהות שמות יהודיים ייחודיים, כתחלופה לשיטתו המקובלת שפיתח שמואל קוהס ב1940 (שיטת ה DJNs). השיטה של קוהס נעשתה כבסיס של כמעט כל המחקרים בתחום זה עד היום.

למרבה הפלא, שיטתו של קוהס היא מעורפלת ולא מדויקת. מתוך חקר ארכיוני, גיליתי שרשימת השמות שלו מבוססת לרוב על ראיות אנקדוטיות ובוודאי לא על בסיס מדעי. השיטה שלי מארגנת ומדרגת את השמות משפחה ממידע שנאסף מבתי קברות ורשימות של אירגוניים יהודיים, לפי תדירותם של שמות המשפחה, וגם מבוססת על נתונים אמפיריים ממחקרים קודמים.

בהשוואה, האוכלוסייה הגרמנית הלא יהודית מסינסנטי, מהווה אתגר בפיתוח רשימה של שמות משפחה יהודיים ייחודיים בגלל השמות המאוד דומים בין שתי האוכלוסיות, היהודית והלא יהודית. השיטה שלי יכולה לשמש כתבנית לשימוש בחיפוש שמות יהודיים מיוחדים כדי לזהות אוכלוסייה יהודיות בערים אחרות ובתקופות שונות בהיסטוריה .

ירון סילברשטיין

מהי 'ארץ ישראל שלי' בתקופה הביזנטית: עיון ביחסו של התלמוד הירושלמי למושג

הגיאוגרפי 'תחום עולי בבל

שאלת הגדרתה של ארץ ישראל בהלכה היהודית הנה נקודת מפגש מרתקת בין רצונות ושאיפות, ובין הריאליה ובין טקסטים מקודשים ובין מציאות גיאוגרפית קונקרטיה ומפורטת ובין שאיפות אידיאולוגיות. המשנה במסכת שביעית ו, א עוסקת בתיאור של גבולותיה של ארץ ישראל, תיאור הנצרך לקיום מצוות השמיטה. תיאור זה הנו קצר ותמציתי ומזמן ללומדיו שאלות רבות הקשורות ליחס שבין האדם לסביבתו הטופוגרפית ולמציאות היישובית בראשית התקופה הביזנטית בארץ ישראל.

סוגיית התלמוד הירושלמי שעל משנה זו, מבקשת ליטול תיאור סכמתי זה וליצוק לתוכו תוכן קונקרטי; היכן בפועל קיימת חובה לשמור על מצוות השמיטה, והיכן לא. שאלת מפתח בהקשר זה היא מהי המתודה המנחה את חכמים בקביעות אלה: האם מסורות מקומיות, האם פרשנות של בית המדרש על פסוקי המקרא או שמא התמודדות עם זיהויים גיאוגרפיים נוצריים ואחרים.

עם זאת, גבולות ארץ ישראל אינם רק הלכה למעשה אלא גם תקווה לעתיד, האם הגדרתו של אזור כחורג מגבולות ארץ ישראל לעניין מצוות השמיטה, מוציאה אזור זה מתחומה של ארץ ישראל לעתיד? מהו מעמדם של חופי הארץ? ומהם השיקולים המניעים את העוסקים בהתהוותה של היסטוריה סביבתית זו, להציג באופן זה או אחר את הגדרתה הגיאוגרפית של 'ארץ ישראל' בכלל, ואת קביעת תחום 'עולי בבל' בפרט.

המחקר שיוצג בהרצאה זו, מבקש לענות על השאלה כיצד הגדיר התלמוד הירושלמי, במסכתות דמאי ושביעית, את התחום הגיאוגרפי של 'עולי בבל', כיצד לשיטתו נקבע אזור כשייך לתחום זה, ומהו היחס בין ברייתת דתחומין לשאר המקורות העוסקים בשאלה זו בסוגיות אלה?

יוהנס צ'אקאי

שוויץ בין הקרפאטים והפרוט: ההיסטוריה של שמות משפחה יהודיים בבוקובינה

(אנגלית)

בוקובינה, אדמת המלך האוסטרית האגדית מדרום לגליציה, ידועה היטב כמעוז התרבות והספרות הגרמנית-יהודית של מזרח אירופה. על כל פנים, שמות משפחה יהודיים בבוקובינה שונים באופן משמעותי (אם כי לא לחלוטין) מהשמות בגליציה השכנה. מעט מאוד ידוע על ההיסטוריה והאטימולוגיה של שמות אלו משום שהם מעולם לא עמדו כמטרת המחקר ואינם מופיעים במילונים של שמות משפחה יהודיים.

בדבריי אעסוק בהיסטוריה ובאטימולוגיה של שמות משפחה יהודיים בבוקובינה. איתרתי כ-500 שמות משפחה שנוצרו על ידי פקידי האבסבורג, רובם טרם הצו המפורסם ב-1787, שאילץ את היהודים בשאר המלוכה לאמץ שמות משפחה.

הניתוח שלי מגלה דפוס שמות ייחודי לבוקובינה, לעתים קרובות מתייחס לשוויץ ולשם המקום הגרמני, כמו גם כמה מגמות של שמות. יתר על כן, חיבורי שופך אור על היחסים בין היהודים למדינה, על היחסים בין המינים ועל המעמד החברתי של הדור הראשון של נושאי השם. על סמך הניתוח אדון

באופן כללי בתיאור הנפוץ של אימוץ השם היהודי בפרובינציה המזרחית של ההבסבורג, וכן בשאלות מתודולוגיות.

איגור קוסיין

שמות פרטיים של יהודי זאגרב מראשית המאה ה-19 עד למלחמת העולם השנייה

(אנגלית)

ניתן לקבוע כי השהות המתמשכת של היהודים בזאגרב החלה כבר בתחילת המאה ה-19. מתוך אוסף השמות של יהודי זאגרב כפי שעולה מהמפקד הראשון עד ראשית מלחמת העולם השנייה (אז נכחדה הקהילה) אביא ניתוח של השמות הפרטיים של יהודי זאגרב,

המבוססים על שלושה מקורות: ספרו של גברו שוורץ "תולדות הקהילה היהודית בזאגרב מייסודה עד שנות ה-50 של המאה ה-19" (Zagreb, 1939), "רישומי לידות יהודיים מ-1849 עד 1898, וכן נתונים שנאספו מהחלקה היהודית בבית הקברות הישן במירוג'". הנתונים שנבדקו כוללים תדירות, מקור, המקבילה הלועזית והשפות שמהם הושאלו שמות פרטיים. גם שמות קודש, כלומר שמות יהודיים מסורתיים, תדירותם והמבנה האיטימולוגי והלשוני שלהם; מערכות יחסים וקשרים בין שמות פרטיים ואזרחיים (לועזיים). כל המחקרים הללו מבוצעים בנפרד בשמות הפרטיים הגבריים ובשמות הפרטיים הנשיים. זהו ניתוח ראשון של שמות יהודיים בזאגרב, וניתן להשתמש בו כבסיס לבניית מחקרים נוספים על יהודי זאגרב, אך גם על שמות היהודים בקהילות אחרות בקרואטיה.

אבשלום קור

מנתניהו עד גנץ, מבנימין עד בני

1. המעבר לשמות חיבה רשמיים
2. השיבה לשמות משפחה לועזיים
3. יונתן נתניהו, תיאודור הרצל, מתתיהו
4. שמות מכשרות הבשר

1. הרמטכ"לים האחרונים הנהיגו שימוש בשמות החיבה כשמותיהם הרשמיים: גדי אייזנקוט (ולא גד), בני גנץ (ולא בנימין), גבי אשכנזי (ולא גבריאל), בוגי יעלון (בצד שמו, משה).

2. גם בטלה אופנת עברות השמות : אביב כוכבי – סבו הוא שבחר בשם המשפחה העברי (במקום שטרנגסט). קודמיו של כוכבי, גנץ ואייזנקוט, דבקו בשמות המשפחה הלועזיים של אבותיהם.

אצל נתניהו, את שם המשפחה מיליקובסקי ירש השם שתחילתו שם עט (פסבדונים) של הסבא נתן מיליקובסקי, שהיה חותם : נתניהו.

3. הגיבור יונתן נתניהו – שמו הוא כפל : האל נתן – נתן האל.

השם יונתן הוענק לגיבור יונתן נתניהו כשילוב שמות : גיון לכבוד גיוהן פטרסון, מפקד הגדוד העברי הראשון, נוצרי אוהב עם ישראל, שנכח בברית המילה ; ונתן – לזכר הסב נתן מיליקובסקי.

מתתיהו ותיאודור – אף הם עניינם כמו יונתן ונתניהו, נתינה אלהית, מתת שמיים.

וחבל שהורי בנימין זאב הרצל לא נתנו דעתם לכך שתיאודור הוא מתתיהו!

4. גנץ, שפירושו אווז, הוא אחד משמות משפחה רבים, המעידים על הכבוד שרחשו בכל גלויות ישראל לכשרות הבשר : שוחט, שחטר, שכטר, שכטמן, שוחטמן, שכטרמן, קצב, קצביאן-קסביאן, אינדיק-אינדיג (תרנגול הודו), דבאח, אדבת, גזאר, פליישר, פליישמן, פליישהקר, ביינהקר, רזניק, רזניקוב, מצגר, שלאכטר. גנץ, אווזי, האן, גאן, רינד, אלוש, (מישל) קישקה. המשגיחים : שאומן, ספקטור, בודק, בודק, שו"ב, בושריה, סואשה.

לטיציה צ'רקווליני

שמות משפחה יהודיים במדינת האפיפיור מהמאה ה-16 עד לאיחוד איטליה

(אנגלית)

באמצעות שמות משפחה אני משחזרת את הפרופיל החברתי כלכלי של ההתיישבות היהודית במדינת האפיפיור במאה ה-16, כאשר שמות משפחה כבר התקבלו ונהיו נפוצים באזור הזה. הייחוד של חצי האי האיטלקי שהביא לסיום שליטת האפיפיור על רומגנה, מארציה, אומבריה לאציו ודרום מזרח טוסקני.

לאור הופעת שמות משפחה במסמכים משפטיים, כספיים ופרטיים בגנוך המדינה וארכיון הקהילות היהודיות של רומא, אנקונה, פרוגיה, בלוניה וארצו, אדגים את קיומם של מעגלים סוציאקונומיים שונים המקשרים בין קבוצות שונות של קהילות בתוך ומחוץ למדינת האפיפיור, על בסיס קשרים משפחתיים.

קהילות היהודיות באנקונה, סנגיליה, פזרו, אסקולי, פולינו וטרני היו קשורות קשר הדוק זה עם זה ועם ונציה, הבלקנים, יוון וטורקיה; קהילות פרוגיה, ארצו גוביו, סיטה די קסטלו וריאטי היו קשורות זה לזה וקשורות עם כוחות זרים בטוסקנה ואמיליה. לבסוף קהילת רומא היוותה רשת נפרדת בתוך לאציו עם קאסטרו, טיבולי, ויטרבו, קורי, פונטיקורבו, נפי ועוד.

ביבליוגרפיה:

Cerqueglini, L. (2010) "Towards a New History of the Jews in Ancona: The Archives and the Sources".

Antonucci, S.H., Procaccia, C., Spizzichino, G. (eds.) Ebrei a Roma e nei Territori dell'ex Stato Pontificio (Secoli XVI-XX), Archivi e Cultura XLIV, pp. 27–52. 2009.

Cerqueglini, L. (2011) "Jewish Itineraries and Circuits in Umbria between the Papal State and the Italian Kingdom: State of Art and New Perspectives", Diomede 16, 29: 37.

רוביק רוזנטל

אפונימים מקראיים כמעצבי זהות לאומית ותרבותית

קבוצה מובחנת בשמות המקראיים זכו למעמד אפונימי, היינו, מעמד של מושג כללי, ובסיס לגזירת שורשים, ליצירת שמות תואר ומונחים וכדומה. שתי קטגוריות בולטות בקבוצה זו. האחת כוללת שמות המבססים את התשתית הזהותית של העם היהודי, כגון אדם, אנוש, שם, ישראל, יהודה, אשכנז ועוד, וכן את אויביו המרים כמו ישמעאל, עמלק והמן. הקטגוריה השנייה היא שמות שזכו בעברית החדשה למעמד נלעג, בעיקר בהשפעת שפות במגע, כגון מתושלח, למך, תרח ושלומיאל. קטגוריה משיקה היא טופונימים שזכו למעמד כללי כגון עדן, ציון, גי-הינום, סדום ועוד. יצוין שבשרשרת המעתיקים של האפונים נמצא לעיתים קרובות גם שלב טופונימי.

ההרצאה תעסוק בקטגוריה הראשונה. יוצגו בה האפונימים השונים המשמשים כמעצבי זהות, תהליך המעתיק האפונימי משם פרטי לשם כללי, ועיון בשאלה מדוע דווקא שמות אלה זכו למעתיק. מן הדיון יעלו שאלות רחבות יותר, על צמיחת מיתוסים בעקבות דמויות מפתח, ומעמד המיתוס בעיצוב זהות לאומית ותרבותית.

ביבליוגרפיה קצרה:

גינדין עילם, תמר. **מגילת אסתר: מאחורי המסיכה**. זרש. 2015.

מוריאלי, אהרן. **לקסיקון השמות: שמות כלליים שמקורם בשמות פרטיים**. תל אביב: עם עובד. 1994.

רוזנטל, רוביק. **מדברים בשפת התנ"ך**. בן שמן: כתר. 2018.

שורצולד, אורה. "השמות הפרטיים היהודיים בעברית הספרדית". בתוך: אלכסנדר, תמר וגלית חזן-רוקם (עורכות): **מחקרי ירושלים בפולקלור יהודי**. ירושלים: אקדמון. אלול תשמ"ח. עמ' 94-109.

יוסף ריבלין

הוראות קבליות במתן שמות והשפעתן

ההרצאה תעסוק בהוראות שונות הזרועות בשדה הקבלה ותבחן את קליטתן בקרב פוסקי דורנו אשכנזים וספרדים.

טעות במתן שם יכולה לנבוע מחמת בלבול שתפס את האב, מחמת שמיעה לקויה של המברך, מחמת זיכרון לקוי של האב והעניק שם שכבר נתן לילד קודם, או נתינת שם של סב חי בקהילות אשכנז, ועוד. השאלה מה חוסנו ותוקפו של השם המוטעה. האם דינו שווה בכל סוגי הטעויות, האם היחס לשם כזה שונה בתפוצות השונות.

תופעה של פטירת תינוקות, לשמחתנו הרבה התמעטה מאד. קיימת ספרות קבלית עניפה שדנה בסגולות לקיומם של תינוקות. תוספת שם, שמות של חיות, שמות עם האות טי"ת, גם כאן תיבחן קליטת ההוראות אצל פוסקי אשכנז וספרד.

כיום מתרחבת בחוגים מסוימים תופעת מתן שמות משותפים לבנים ולבנות. בשדה הקבלה יש הגבלות שונות בעניין זה. שם משותף כמו דניאל. שם לבן על שם בת ולהיפך. עניין זה מתקשר להגבלות נוספות כמו קיצורי שמות וכינויים, על שם שניים שונים, או יותר מזה שניים שרבו ביניהם, על שם צעיר שמת ועוד.

ציווי בחלום לתת שם מסוים או להימנע מלתת שם מסוים. האם שאלה זו קשורה ליחס לחלומות בכלל או שעומדת בפני עצמה.

עמיחי שוורץ

אשתורי הפרחי: למקורו של השם ולמקומה של פרח (פלוראנצה)

קולמוסים רבים נשתברו על פירוש שמו של החכם אשתורי הפרחי בן המאה ה-14. השם הפרטי המיוחד והנדיר זימן פרשנויות רבות שחיפשו את משמעותו המיוחדת, וחלק הציעו כי מדובר על שם עט שמורכב משניים: איש-תורי (מלשון תיור או תורה), ואילו שמו האמיתי הוא יצחק. גם שם משפחתו המיוחד משך זיהויים גיאוגרפיים שכן אשתורי

מעיד בעצמו כי הוא נקרא על שם מקום מסוים: "ועיר מקום מושב אבותי ושמה פלוראנצה בארץ אנדלוס".

לדעתי, השם "אשתורי" הוא מעין עיברות של השם אשתרוקאשתרוג הלועזי וכי היה לו שם עברי נוסף, יצחק, שמופיע בקולופון מסוים שלא זכה להתייחסות שנציג שיחזק בהרצאה. לגבי שם משפחתו "פרחי", אני מציע שהוא עיברות של פלוראנצה, שאני מזהה בדרום צרפת, לאור מידע שאפרט בהרצאה. בכוונתי להסביר מדוע בכל זאת השתמש אשתורי בכינוי ארץ אנדלוס בזיקה ל פלוראנצה, וכי מדובר בחינה אידאולוגית מובהק.

ביבליוגרפיה: ע' שוורץ, אשתורי הפרחי: האיש ויצירתו הספרותית על רקע המרחב התרבותי האירופאי והארצישראלי שבו חי ופעל, עבודה לשם קבלת תואר דוקטור, אוניברסיטת אריאל, תשע"ט.

ואלה שמות

מחקרים באוצר השמות היהודיים

בעריכת פרופ' אהרן דמסקי

כרכים א - ה

מלומדים מדיסציפלינות שונות שעניינם למן העת העתיקה ועד ימינו, בוחנים את נושא השמות בכלי המחקר של הבלשנות, הגאוגרפיה ההיסטורית, הסוציולוגיה, הספרות העברית, הספרנות, ותולדות ההלכה והמנהג.

מחיר מיוחד לבאי הכנס

40 ₪ לכרך

לפרטים נוספים ולרכישה בקרו באתר הוצאת אוניברסיטת בר-אילן

WWW.BIUPRESS.CO.IL

תוכן העניינים

- כרך א הנרי אברמוביץ' ויורם בילו:** חלומות על ביקורי צדיקים ומנהגי בחירת שמות בקרב יוצאי מרוקו בישראל
חנו אשל: שמות ישראלים מן העיר שומרון בתקופה הפרסית
מאיר בר-אילן: שמות של מלאכים
אהרן גימאני: שמות פרטיים בקהילות תימן: מחקר שמות על פי שטרי כתובה
לאה בורנשטיין-מקובצקי: שמות יהודי אסטנבול במאות 18- וה-19 על-פי רשימות הגיטין (א)
אהרן דמסקי: שמות ו"לא שמות" בספר רות (א)
אסתר אשל: שמות פרטיים מקומראן (א)
הרוי גולדברג: שמות בהקשר חברתי - נקודת ראות אנתרופולוגית (א)
גלוריה מאונד: שמות משפחה יהודיים בקרב תושבי האיים הבלארים (א)
אדווין לאוסון: שמות יהודיים – ביבליוגרפיה מוערת (א)
- כרך ב נעמי ג' כהן:** השם "שבת" בעת העתיקה – שם יהודי אם לא?
יחיאל נהרי: מדרשי שמות במדרשי חז"ל – הבחינה הלשונית
שמא יהודה פרידמן: השם גורם – דברי החכם נופלים על שמו
אדמיאל קוסמן: יוכל אשר יקרא לו האדם... הוא שמו' (ברי' ב, יט) - על קריאת השמות הראשונים במקרא ובספרות האגדה
שמעון קופר: שמות כמסמכים תרבותיים (א)
אהרן דמסקי: שמות כפולים בגלות בבל וזהותו של ששבצר (א)
אהרן גימאני: שמות נשים יהודיות בתימן (א)
יוסי כץ: תהליך קביעת שמות היישובים היהודיים בארץ ישראל בתקופת המנדט (א)
יצחק כרם: שמות משפחה ספרדיים ורומניוטיים (א)
אדווין ד' לאוסון ואירינה גלושקובסקיה: מתן שמות עבריים בקרב עולים חדשים מגרוזיה (א)
בצלאל פורטן: לקראת ספר השמות המופיעים בתעודות ארמיות ממצרים העתיקה (א)
אברהם טורפוסמן: שמות סלאוויים ב"מכתב מקיב" – כתב יד עברי מהמאה העשירית (א)
- כרך ג יואל אליצור:** תלמי- תלים – "תלמיים"?
לאה בורנשטיין-מקובצקי: שמותיהם הפרטיים של יהודי איזמיר בעת החדשה
אסתי דבורז'צקי: שמותיו של כפר אגון (אום ג'וני) ומשמעותם הגאוגרפית-ההיסטורית
יוסף טובי: תרגומי שמות עצם פרטיים בתרגומי המקרא הערביים-היהודיים מימי הביניים
חנה טולמס: שינוי דפוסי השמות בקרב יהודי בוכרה בעת החדשה
דוד ליפשיץ: שמות וכינויים בתלמוד באספקלריה הומוריסטית
אהרן מגד: השם ובעל השם
עמנואל פרידהיים: השמות "גד", "גדיא", "גדא" בקרב חכמי ארץ-ישראל ובבל ומאבק החכמים בהשפעות אליליות
יובל שחר: הר אסאמן – הר ישימון – גיבל תורען
שלמה י' שפיצר: ספרי "שמות גטין" כמקור לחקר שמות גברים ונשים במשך הדורות
אהרן דמסקי: שמות עבריים בסיומת הזוגי והשם ירושלים (א)
אהרן גימאני: שמות משפחה וכינויים בקרב יהודי תימן (א)
דוד גולינקין: השימוש בשם האם בתפילת "מי שברך" לחולים (א)
אפרת חבס (רובין): יולוס – שם יהודי בשלהי העת העתיקה (א)
רחל חכלילי: על שמות וכינויים במצדה (א)
טל אילן: יוחנא בר מכותא ונכרים אחרים בעלי שמות יהודיים (א)
מריטין שיפמן: תפקידה של ספריית הקונגרס בקביעת שמות באנגלית למחברים כותבי עברית ויידיש (א)
- כרך ד טל אילן:** ר' יוסי תלמיד ר' עקיבא ור' יוסי בן חלפתא
לאה בורנשטיין-מקובצקי: השמות הפרטיים של יהודי שאלוניקי בדורות האחרונים (על פי רשימות גטין, חליצות ומצבות)
אלישבע הכהן: מבורך השם ומבורך כבודו – על חידת שם מן המאה השתים-עשרה לכבוד השר מבורך
אדמיאל קוסמן: על השימוש בשם הגיבור כאמצעי ספרותי בסיפור התלמודי בהקשרים מגדריים – הסיפור על מר עוקבא בבבלי כתובות סז ע"ב
יוסף ריבלין: מדרשי שמות בתורת הגר"א
דונאלד מ' לאנס: אד לאוסון – האיש והחוקר (א)
אדווארד קלארי: תרומתו של אד לאוסון לחקר השמות (א)
אנדריי לאפיר: אד לאוסון ו-ICOS (א)
אדווין ד' לאוסון: רשימת פרסומים (א)
אלכסנדר ביידר: עקרונות מתודולוגיים לחקר האטימולוגיה של השמות הפרטיים האשכנזיים (א)
ריטה ברדפלט: הרגלי מתן שמות כמדד של התבוללות: חקר שמות פרטיים בקהילות יהודיות של שטוקהולם ומלמה (1895-1921) (א)
אהרן דמסקי: עיון בשמות של יהודי קייפנג, סין (א)
בוריס קוטלרמן: שמות יהודיים על מפת בירוביג'אן (א)
דונאלד מ' לאנס: שמות מקראיים בטופונימיה של מדינת מיזורי (א)
סטנלי ליברסון: שמות יהודיים שמות של יהודים (א)
חנה טולמס: הלקב של יהודי בוכרה (א)
אדווין ד' לאוסון: שמות יהודיים-2: ביבליוגרפיה מוערת (א)
- כרך ה ראובן אנון:** שמות פרטיים של יהודי גרוזיה
עפרה מלכה בירנבוים: זהות יהודית ישראלית על פי שמות פרטיים של תושבים בשומרון
ראובן גפני: זיכרון, כלכלה ואידאולוגיה: על אודות שמות בתי כנסת בירושלים
אפרים חזן: השם הפרטי כגורם לשוני וסגנוני בשירת ספרד
ז'ולייט חסין: "סול הצדיקה" – אפיונים אונומסטיים
חננאל מאק: מהטיבאל בת מטרד בת מי זהב – השמות והדמיות בפרשנות היהודית הקלסית
יוסף ריבלין: מתן שני שמות לנולדים
סמואל מנאש: שיר: Whose Name I Know (א)
יעל אברהמי: מתן שם לילוד במקרא (א)
אלכסנדר ביידר: שמות משפחה יהודיים בלטביה (א)
ג'ואל ס' בורנט: על שמות פרטיים במקרא החסרים את שם האלהות (א)
דוד קלאברו: שמות פרטיים עם מרכיבים מצריים בכתובות עבריות מימי בית ראשון (א)
אהרן דמסקי: "שמות רפאים" בתנ"ך (א)
מיכאל פאלק: שמות משפחה יהודיים שנגזרו מיום השבת ושאר ימות השבוע (א)
יעקב כדורי: מדרשי שמות בספרים החיצוניים ובכתבי קומראן (א)
אדווין לאוסון, פריד אלאקברלי, ריצ'רד פ' שיי: יהודי ההרים (גורסקי) של אזברייג'אן - מתן שמות במאה העשרים (א)
ברכה ניב: שמות משפחה מקצועיים בתחום הרקמה וההידורים במרכז אירופה ובמזרח (א)

Pleasant Are Their Names Jewish Names in the Sephardi Diaspora

edited by Aaron Demsky

STUDIES AND TEXTS IN JEWISH HISTORY AND CULTURE

The Joseph and Rebecca Meyerhoff Center for Jewish Studies University of Maryland, v. 19

ISBN 978-1934309-247; University Press of Maryland; hardcover; price: \$35
available at Amazon.com

INTRODUCTION

Aaron Demsky

THE SEPHARDIM:

AN HISTORICAL AND CULTURAL OVERVIEW
FROM 1492 TO THE PRESENT

Moisés Orfali

THE ETYMOLOGY OF SEPHARDI SURNAMES:
ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES

Alexander Beider

THE JEWS OF BULGARIA:

THEIR SURNAMES AS A MIRROR OF THEIR HISTORY

Mathilde A. Tagger

THE NAMES OF THE JEWS
OF MONASTIR (BITOLA), MACEDONIA

Shlomo Alboher

JEWISH NAMES, SURNAMES, AND NICKNAMES
OF NABEUL, TUNISIA

Victor Hayoun

FIRST NAMES IN SEPHARDI COMMUNITIES

Ora (Rodrigue) Schwarzwald

BIENVENIDA "BLESSED BE HER WHO COMES" AND
AZEBUENA "DOES GOOD DEEDS":

NAME-GIVING PATTERNS FOR GIRLS AND WOMEN
IN THE JUDEO-SPANISH DIASPORA (SALONIKA 1492-1943)

Gila Hadar

PERSONAL NAMES OF IZMIR JEWS IN MODERN TIMES

Leah Bornstein-Makovetsky

PERSONAL NAMES IN JUDEO-SPANISH PROVERBS
FROM NORTHERN MOROCCO (HAKITIA)

Tamar Alexander and Yaakov Bentolila

VISITATIONAL DREAMS AND NAMING PRACTICES
AMONG MOROCCAN JEWS IN ISRAEL

Henry Abramovitch and Yoram Bilu

Forthcoming: *The Names of Yemenite Jewry: A Social and Cultural History* by Aharon Gaimani

